

MEGJELEN
minden
P É N T E K E N .

Előfizetési díj:
Egész évre . . . 6 frt. —
Fél évre 3 „
Negyed évre . . 1 „ 50

DÉLIBÁB.

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi heti lap.

Felelős szerkesztő és kiadó: Gróf CSÁKY ALFONS.

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓ-HIVATAL:
Varga-utczán 2256 sz.
KÉZIRATOK
nem adatnak vissza.
Hirdetések
a legjutányosabb ár
mellett vétetnek fel.

II. ÉVFOLYAM.

DEBRECZEN, 1878. MÁJUS 10.

19. SZÁM.

A DEBRECZENI és VIDÉKI

Irodalmi, művészeti és közművelődési kör ügye.

Ime a kis mag sudarba szökkent!

E lapok f. é. 16-ik számának élén, ápril 19-én pendité meg szerkesztőnk, gróf Csáky Alfons a „debreczeni és vidéki irodalmi és művészeti kör“ létesítésére vonatkozó eszmét és ime most már egy tekintélyes férfiakból álló tizenkettős bizottság foglalkozik a debreczeni és vidéki „Irodalmi, Művészeti és Közművelődési kör“ tervezetének elkészítésével.

Midőn gróf Csáky első „fölvívása“ e tárgyban megjelent, legtöbbször Tamásként rázogatták fejüket, többen egy ilyen kör létrehozathatása előfeltételeinek létezését tagadták, sokan kicsinylő mosolyra fakadtak és — az első napokban csak kevesen voltak olyanok, kiknek ügybuzgalmára és a május 5-ére hirdetett barátságos értekezletben való részvételére az indítványozó biztosan számíthatott.

Azonban az indítványozó — és ezt szerény-ségének megsértése nélkül mondhatjuk — sem a kétkedők, sem az élezélok, sem pedig a tespedésben maradni szeretők által meg nem ingattatta magát és főleg miután indítványát már a második, harmadik héten néhány országos tudós és tekintélyes ember, fővárosi s vidéki írók, vidéki irodalmi körök élén álló férfiak, Debreczen városnak minden szé-pért és nemesért lelkesülmi tudó polgármestere, de főleg a sokoldalú európai elismert tudós, Romer Floris Ferencz nagyváradi kanonok is helyeselte, törhetlen erélyvel, személyes utánjárással, fölkéréssel sat. iparkodott az ügynek minél nagyobb számú apostolokat szerezni!

Idegenedhettek-e a „debreczeni s vidéki irodalmi és művészeti kör“ közművelődést célzó intézményének eszméjétől a debreczeni főiskolai tudományosság és régi hamisítatlan magyar nemzetiség bajnokai, főiskolánk tanárkarainak tagjai? Nem és százszor nem! Hiszen akkor önmaguknak, saját hivatásuknak mondtak volna ellent? Akkor ellenmondásba jutottak volna összes népfölvilágosító szép multjokkal is!

A főiskolai tanári karnak azon tagjai, kiknek az eszmével az első fölvívástól az értekezletig lefolyt rövid idő alatt megismerkedni alkalmuk volt, legkevésbé sem haboztak közreműködni azon szikra fölszításában, mely miután vesta-lánggá fölobogtatott, többé újból el nem alhatik; sőt hatalmasan világító szövétnekül fog fölragyogni, mert a debreczeni és vidéki „Irodalmi művészeti és közművelődési kör“ ügyét most már, miután annak mulhatlan szükségessége kétségtelennek van nyilatkoztatva — a 12-ös bizottság képében oly férfiak vették kezükbe, kikről még nem tapasztaltuk azt, hogy valamely általuk fölkarolt ügyet elbukni engedtek volna.

De lássuk magát, a „debreczeni s vidéki irodalmi, művészeti és közművelődési-kör“ ügyében tartott értekezletet!

Az értekezlet f. é. május 5-én d. e. 10 órakor gr. Csáky Alfons indítványozó lakásán (Debreczen, Varga uteza 2256 sz. a.) volt megtartandó.

Nevezett napon és órában megjelent legelőszőr is a városi kiküldött Végh Gyula, a b. ü. bírója, és utána tekintetes Körössy Sándor, acadámiánk tudós jogtanára.

Lehetetlen volt magunkat a rómaiak előjel-magyarázataitól megtartóztatni, és mi a sikert illetőleg önkénytelenül is jóra magyaráztuk — a municipium, és a tudomány ily előzékeny pontosságát.

Azután érkeztek az értekezlet többi résztvevői és midőn az agg Lugossy József, a lánglelkű derék férfiú belépett, az egész gyülekezet önkénytelenül éljenzésben tört ki.

Tizenegy óra körül 21-re emelkedett a jelenlevők száma és pedig jelen voltak: Lugossy József, a nagy tudományu nyelvész s nyug. tanár Végh Gyula kap. fogalmazó mint városi kiküldött, Körössy Sándor, Balogh Ferencz, Géresi Kálmán, Kassai Sámuel, akadémiai tanárok, Gergely Károly gymn. tanár, dr. Popper Alajos, Szabó Antala „Debreczeni Ellenőr“ szerkesztője, Popper N. János a kereskedelmi iskola igazgatója, gróf Rhédey Lajos, gróf Vay Lajos,

Zivuska Ferencz ügyvéd, dr. Vellentszey Mór tan., Hamar László író, ifj. Benedek Sándor p. ü. fogalmazó, Grünwald József a „Debreczen“ belmunkatársa, Bálint Ferencz a „D. E.“-nél, Wankly Géza a „Debreczeni Ellenőr“ és Délibáb belmunkatársa, Kutassi I. nyomdatulajdonos.

Az értekezletet tehát indítványtevő gróf Csáky Alfons megnyithatá.

Mindenekelőtt köszönetét nyilvánítja a résztvevők előtt, hogy szerény felhívásának eleget téve, most szerény lakásán megjelenni méltóztattak. Azután röviden körvonalozta az eszmét, főleg indítványa indokait és azt, hogy Dengi Jánostól átvevén a „Délibábot“, mint annak szerkesztője hivatva érezte magát az indítvány tevésére és két kérdést kért tanácskozási tárggyul fölvétetni, első volt: Szükségesnek, czélszerűnek, kívánatosnak, lehetőnek tartja-e a t. értekezlet a d. és v. irodalmi, művészeti és közművelődési kör létrejövételét? második volt: Ha igen, mily módozatok között lehetne ez eszmét gyakorlatilag is kivinni? — Továbbá a további tanácskozási végett elnök és jegyzőválasztására kéri föl az értekezletet.

Az értekezlet elnökeül: Körössy Sándor és jegyzőjeül ifj. Benedek Sándor kéretett föl.

Elnök elfoglalván helyét, tanácskozási tárggyául jelöli ki azon kérdést, vajjon városunknak és vidékének van-e szüksége egy irodalmi, művészeti és közművelődési egyesületre?!

Perezekig tartott hallgatás után Balogh Ferencz acad. tanár meleg lelkesedéssel mondott rövid beszédben üdvözlé az eszmét, de kívánatosnak tartja, hogy az minél több oldalról megvilágíttassék.

Utánna Géresi Kálmán acad. tanár, óvatosságra int; mert az elhamarkodás az életrevaló eszme jövőjét kockáztatná; óhajtja, hogy a nagy közönség, általában a városi és vidéki mindenszépért, nemesért és hasznosért lelkesülni tudó közönségünk, társadalmi eszközökkel és a sajtó útján buzdíttassék előbb a szép eszme gyakorlati kivitelébeni részvételre és annak pártolására.

Géresi aggályaira Szabó Antal szerkesztő válaszol, hangsúlyozván, hogy erre szükség nincs, mert Debreczen város közönsége nem egyszer bizonyítja azt, hogy minden jóra fogékony, sőt az ügynek épen az ártana, ha most elodáztatnék.

Ifj. Benedek Sándor hivatkozik a keleti kérdésre, mely Bismarck szavai szerint elmozdított a sok halogatás által és főleg azt, hogy a helybeli önk. tüzoltó-egylet 4 évig vajudott a habozgatás miatt és minthogy akadtak férfiak, kik elég határozottsággal bírtak, hogy bár szűk keretek között életbe léptessék, akadtak a nagy közönségnél is pártfogók és az egylet szép lendületet vett. Óhajtja, hogy bizottság küldessék ki már a mostani értekezlet kebeléből.

Hamar László hangsúlyozá, hogy már a vi-

déki színügy emelése czéljából is kívánatos egy „irodalmi, művészeti körnek“ Debreczenben létesülése.

Grünwald József, nemcsak épen a színügynek, hanem mindazon társadalmi, illetőleg közművelődési érdekek ápolására hivatottnak tartja az ily egyletet, melyek egyéb testületek által legalább oly sikerrel meg nem védhetők. Az ügy elodázását ő sem tartja helyesnek. Példákat hoz föl.

Propper N. János osztja Géresi Kálmán véleményét, mely szerént nem jó lesz a dolgot elhamar kodni, már azért sem, mert az eszme körüli fogalmakat tisztázni kell és fontolóra venni azt is, miként lehetne a Géresi Kálmán által főleg említett közművelődési célokat és terveket a létesítendő kör keretébe belefoglalni.

Balog Ferencz szintén gondolkozási időt javasol engedményezni a nagy közönségnek, de meg kívánatosnak tartja, hogy az értekezlet az alakítandó egylet vagy kör föladatának részleteit is jobban szellőztesse, maga is főleg említ egyet-mást.

Utána megszólalt a mi kedves és tudós Lugossy Józsefünk; az aggastyánt ifjú lelkesedés szállotta meg, ajkain csüngött az egész hallgatóság és ez ihlett ajkak mindenkit meggyőzőleg kimondák, hogy a lelkesedés e szent percét nem szabad elszalasztani, a tervezet kidolgozására most kell már egy bizottságot kiküldeni. Bünnel határosnak nyilvánítja a habozást és halogatást. „Ki áll jót“ — ugymond, — „arról, hogy a jövő inkább fog kedvezni az eszmének, ki áll jót arról, hogy ez eszme a jövőben csak anynyi jóakarattal is vétetik-e fontolóra mint most; addig változhatnak a viszonyok, rosszabbra fordulhatnak az állapotok. Debreczen város jó népét ismerni kell! Van itt talaj, van itt éghajlat, van itt csira, csak a fölülről megeredő jótékony eső eseppei hiányának, melyek a talajt porhanyóssá tegyék, hogy a rejtve levő mag, fölséges gyümölcsöket teremjen.“ Gróf Csáky Alfons föltétlenül osztja az agg tudós véleményét.

Az általánosan tisztelt és szeretett agg tudós látónoki szavai gyujtottak és Szabó Antal már az ügyet teljesen magáévé tett hallgatóság előtt szólhatott. Megvallá, hogy ő is meg van győződve, hogy Debreczen város értelmes s minden jóra szépre lelkes polgársága, s kitünő nobilitásai körében az eszme hódítani fog. Egy ily városban, hol a r. főisk.-nak, a r. gym.-nak, a gazd. tanint.-nek, a reáltanodának, a kereskedelmi tanodának, a k. gymnásiumnak oly kitünő tanárai vannak, hol oly mély tudományu ügyvédi kar létezik, hol annyi a derék tisztviselő, s az irodalomnak, művészetnek pártolói, de munkásai is vannak, ott egy ily magasztos czélú társulásnak nemcsak létrejönni, de élni és virágoznia is kell. Ép azért ismétli azon már előbb megtett indítványát, hogy az alakulási mó-

dozatok kidolgozása s az eszme népszerűsítése tárgyában egy bizottság küldessék ki.

Géresi Kálmánnak nincs ellenére, ha a tervezet kidolgozásával megbízott férfiak már most kiküldetnek és megjegyzi, hogy ő sem „elmoesárosítani“ kívánja az eszmét, mert akkor Péterfiáról Varga utczáig nem fárad vala, (nagy derűtlenség), sőt inkább az ő keblében is lángol az ügybuzgalom, mint bárki máséban. Azonban ő csak utalni akart azon fiascra, melyet ilyes eszme a legjobb akarat dédelgetése mellett is, már egyszer vallott és ő, ha óvott az elhamarkodástól, csak az ügy érdekében teszi, azonban a többséghez ő is teljes lelkesedéssel csatlakozik.

Zivuska Ferencz megvallja; hogy ezen díszes értekezleten csak igen nagy önküzdelen után vett részt és még most is sérti szerénységét, hogy egy „irodalmi és művészeti kör“ megalakítását czélzó mozgalomhoz szegődött. Azért kéri az értekezletet, miszerént ez egyletnek „közmuvelődési“ epithetont is adjon és akkor az így czimezett egylet keretei között nemcsak a szorosán vett írók és művészek, hanem bármely, a közmuvelődést pártoló egyén is jól foghatja magát érezni.

Elnök ezután szép, emelkedett beszédben maga is kifejti a maga nézeteit a Zivuska által mondottak szellemében.

Szabó Antal újbóli felszólalása után Wankly Géza szükségesnek tartja, hogy az alakítandó egylet czimével az értekezlet tisztába jöjjön és azt nem bizván a kiküldendő tervezetkészítő bizottságra, már most állapítsa meg és nevezze az egyletet „Irodalmi, művészeti és közmuvelődési körnek“, úgy mint azt gróf Csáky indítványozá.

Azonban az értekezlet a czégre nézve javaslattétellel a kiküldendő bizottságot hatalmazza föl.

Azután elnök összefoglalván az elmondottakat, kijelenti, hogy „az értekezlet felette kívánatosnak tartja egy oly közmuvelődési egylet létesítését, mely irodalmi, művészeti és társadalmi uton a közmuvelődést általában előmozdítsa, közelebb pedig Debreczen városában és vidékén a közszellem élénkségének, a közmuvelődés fejlődésének kiindulási pontja legyen. Ép ezért sem az irodalmat, sem a művészetet czélul maga elé ki nem tüzi, hanem csak mint eszközt használja fel az általános muvelődés előmozdítására. — Nemesak kizárólag írókból és művészekből álló írói és művészi kört akar, hanem egyesülését azon lelkes honpolgároknak, kik a nemzeti kultúra s városunk műveltségi viszonyainak ügyét nem csak szívükön hordják, hanem azért tenni is készek. Az értekezlet a módokat, az alakulási tervezet kidolgozása iránt egy bizottságot küld ki, mely a fenni elvek, a helyi viszonyok tekintetbe vételével a más városokban (Posony, Soprony, Kassa, Szabadka stb....) létező hasonczélú egyletek mintá-

jára készítendő javaslatát egy összehivandó szélesebb körü értekezlet elé terjesztendi.

E végzés kimondása közhelyesléssel fogadtatván, —

Szabó Antal a tervezetet készítő bizottságra nézve ajánlja a következő névsort:

Körössy Sándor elnöklete alatt: Lugossy József, Balogh Ferencz, Géresi Kálmán, Gergely Károly, Dr. Popper Alajos, gr. Csáky Alfons, Hamar László, Benedek Sándor, Grünwald József.

Körössy Sándor indítványára a bizottságba még fölvétetik Szabó Antal.

Wankly Géza pedig indítványba hozza Zivuska Ferenczet; — az értekezlet úgy a fönti névsort, mint a két indítványozott tagot elfogadja és megbizza a 12-ös bizottságot a debreczeni s vidéki „Irodalmi, művészeti és közmuvelődési-kör“ tervezetének mielőbbi elkészítésével és egy közgyűlésnek leendő összehívásával.

Körössy Sándor azután meleg szavakban mond köszönetet az eszme fáradhatlan indítványozójának, gróf Csáky Alfonsnak, ki viszont, valamint az egész értekezlet éljenzéssel köszöni meg a nemes ügybuzgalmu tudós és jeles elnöknek szives fáradozásait.

És ezzel az értekezlet eloszlott a viszontlátásig, amidőn mindnyájan ott lesznek a választottak is, meg a hivottak is! Egy jelenvolt.

A d i e u !

(1877.)

vándor, aki hosszu útra készül,
Hazáját szó nélkül nem hagyja el,
S a költöző madár is a vidéktől
Dallal buesúzik, hogyha szárnyra kel;
Én mégis oly szótlan, esüggedt vagyok most,
Mint aki szenved súlyos bűn miatt:
Szemem rajtad függ néma áhitattal,
És ajkam egy hangot sem ad.

Oh értsd meg e fájdalmat. Hallgatásom
Minden beszédnél mélyebb igazabb;
Hisz' szívemet csupán szerelme óvja,
Hogy a keservtől ketté nem hasad...
Isten veled, leányka; életemnek
Egyik nehéz, válságos percze ez;
De megnyugszom, mert csillag képiben fog
Kisérti lelked, ha szeretsz!

Rudnyánszky Gyula.

Szenyifolt nélkül.

(Komoly beszély.)

Irta: Lauka Gusztáv.

— Hát az orvos mit tart a betegségről?!

— Orvost nem hivattunk, miután nőm megnyugszik az Isten akaratában.

— Asszonyom! Az Istenben való bizalom nem zárja ki a tudomány segélyezését ott, a hol arra szükségünk van; sőt hiba minden lehető meg nem kíséreni, hogy életünket fentartva, családi és társadalmi kötelességeinknek, minél hosszabb időn át megfelelhessünk. De most legyenek nyugodtak! Magam fogom az orvost felkeresni és felkérni, hogy a beteget meglátogassa, istápolja és orvosolja.

— Nagyon tisztelendő ur szépen kérem, gyógyíttassa meg szegény anyámat — esengett Helén, könyvekkel szemében.

— Gyermekek! Imádkoztál anyád javulásáért az egyházban?

— Imádkoztam!

Salezius megdicsérte a leányka gyermeki szeretetét.

A lelkész valóban szívből vett részt a szegény asszony szenvedéseiben és nyugtalanul érezte, hogy annak halála fájdalmasabb volna reá nézve, bármelyik régebbi vagy újabb hive halálánál.

Mi vonzotta őt annyira elkülönítetten e családhoz?!

Talán lelkeszsége fölveinek egy édesen keserű emléke, a mely sokszor felmutatta lelke előtt az áldozat nagyságát és magasztosságát, melyet az égnek és szívének hozott.

Helén iskolai bizonyítványait is felmutatta, hogy szorgalmát és jó magaviseletét igazolja.

Oh milyen jól esett a lelkésznek ezen igazolás!

Másik szobába vezette a gazdát és aggódó férjet s a legmelegebb rokonszenvvel tudtára adta, hogy minden bajában és keserűségében kész őt és családját nemcsak jó tanácscsal, hanem anyagilag is segélyezni, és felkérte, valahányszor szükségét látja, mindannyiszor oly bizalommal forduljon hozzá, mintha rokonához folyamodnék.

Lajti meghatottan köszönte meg e ritka szíveséget.

— Most már távoznom kell, hogy az orvost honn találhassam és idejekorán elküldhessem.

A beteg és Helén marasztották.

Még kevés ideig maradt, hogy a szenvedőt bátorítsa és vigasztalja.

— Nagyon tisztelendő úr legyen kegyes érettem is imádkozni, esdő a beteg hálás hangon.

— Arról mostani pástora sem fog megfélekedezni.

— Ő nem szeret úgy bennünket, mint nagyon tisztelendő ur — jegyzé meg a leányka aggalmasan.

— Nyugodjatok meg jelenlegi lelkiatyátok szeretetében is, ő vallásos, ajtatos és erkölcsös, hivei között nem tesz különbséget.

Távozásakor Helén kikísérte.

— Gyermekek, siess vissza szenvedő anyádhoz.

Salezius észrevette, hogy a leányka lesütött fővel és félénken közeledik feléje.

— Helén! Van még valami mondani valód?!

— Ezen violát akarom nagyon tisztelendő urnak átadni.

— Gyermekek! E virág most még korai volt ke-

leden is, őrizd meg, s ha elszáradt, helyezed imakönyvedbe, később azután, ha Sándorfaluban újból találkozunk és a virág még mindig birtokodban lesz, emlékül elfogadom.

A leányka megnyugodva, de mégis szomoruan sietett vissza beteg anyjához.

Salezius ígéretéhez híven az orvost kereste fel, elküldte Lajtiékhoz, azután visszatért a paplakba, hogy az ünnepi mulatságot folytathassa.

De azért kedélytelenebb egyén aligha volt nála a társaságban.

III.

Helén a benső és külső gazdálkodás munkái közt nőtt és erősbödött, gömbölyübbé is lett, de azt a baránást, melyet a napsugarak az aratóknak és gyűjtőknek kölcsönöznek, ki ő sem kerülhette.

Mint kifejlődött tizenöt éves leány, vásár és ünnepnapokon ő is részt vett a falunépe mulatságai, játécai és hagyományos szokásaiban.

A falu fiatalai a falu legszebb leányának tartották, az öregek a legerényesebbnek.

Büszke volt, aki vele tánczolhatott.

Boldog leendett, akinek széptevését elfogadta volna.

De ő tartózkodó volt, nyájas, hiuság és megadás nélkül és úgy mulatott, hogy meg nem röhatta senki.

Az ifjak tapasztalván, hogy az ő régi rosz szokásaikhoz mértén megközelíthetetlen, hogy a hagyományos ablakozást meg nem engedi, hogy éjjeli látogatásokat el nem fogad, nemcsak idegenkedni kezdtek tőle, hanem meg is szólták.

Egyike lett a legmellőzöttebb lányoknak a faluban,

Bűnül tudták be neki a legmagasztosabb erényességet.

Vigasztal szolgált ártatlan lelkének, hogy nemcsak az egyházi fehérművek mosásával őt bízták meg, hanem a chorusban is ő énekelhetett.

Szelid és erényes magaviselete oly megtiszteltetésben részesült, hogy szent Terésia napján a helybeli lelkész meghívta ebédre.

Annyi esztelen között, akadni kellett végre egy eszesnek is.

A legmódosabb falusi gazdák egyikének fia, a szelid és jámbor életű Baumann Miska beleszeretett Helénbe.

Leggyakrabban játszottak együtt a falu végén, legtöbbször táncoltak egymással a faluházánál, a nélkül, hogy Miska csak egyetlen egyszer is illedelmetlent vagy megróthatót szólott volna.

Helén is legkevésbé idegenkedett tőle, miután egykoru társai közül kivált minden tekintetben.

A gyermekek szülői nem elleneztek, hanem örültek volna e házasságnak.

Miska örömmel, Helén szóvalánul hallgatta a szülék ajánló megjegyzéseit. Mégsem! Miska sürgette az egybekelést, Helén pedig oda nyilatkozott: hogy mindketten fiatalok és így még várhatnak.

Ismét egy év mult el, s a leányka még mindig szalagot hordott fürteiben.

Teréz napja köszöntött be, egyike a legszebb és legkellemesebb őszi napoknak.

Sándorfalu e napot mindig különösen meg szokta ünnepelni.

Miska őszi rózsákkal kalapján, Helén aranyrozmarinnal kebelén jelentek meg a faluházánál felállított galyas sátor alatt. — A leányka aligha volt kedvesebb s igézőbb valaha, mint e pillanatban, s a gesztenyeszinű sűrű hajfonat, melyet széles kék szalag tartott össze, még emelte a hatást, melyet a leányka megjelenése előidézett.

Miska úgy érezte, hogy boldogtalanná lesz a Helén birhatása nélkül.

De lelkét emelte és bátorította azon tudat, hogy egyedül ő és csakis ő tánczolhat Helénnel.

Öröme a tetőpontra hágott, mikor a tánczosnéját a zene végeztével egy-egy csepp borral megkinálta s azt elfogadta.

Mihályt a leány barátságos magaviselete felbátorítá.

— Helén te nem szeretsz engemet!

— Honnan tudod?

— Onnan, hogy egybekelésünket késlelteted!

— Balga! Hiszen ha férjé s gazdává lépsz, virág helyett fehér zsinór jó kalapodra, az én fejemet pedig bekötik a szabadon lengő szalag helyett. Csak a lakodalmakban tánczolhatunk s a család gondok elvonnak, ártatlan kedvteléseinktől.

— Hisz én most is csak azért mulatok, mert veled mulathatok, ha pedig egymáséi leszünk, egész életünk csupa multság lesz.

— Ugy látszik a munkát és gondokat egészen elfeledted.

— Az lesz a megédesítője óráinknak.

— Már ebben igazad van.

— Miért késelel mégis boldogításunkkal.

— Korán elvonatnám legnagyobb örömtől!

— Mifélé örömtől!?

— A chorusban énekelni!

Ugy látszott, hogy Miska nem nagyon épült e válaszos ihlettségtől, mert komolylyá lett.

— Mégis meddig akarsz még táncolni, játszani és énekelni?

— A mig kedvem tartja.

Miska most már sértve érezte magát.

— Azt mégsem érdemeltem, hogy velem játékot üzz, jegyzé meg az ifjú némi szemrehányással.

— Miska, mondd csak, ígértem neked valamit, a mit meg nem tartottam.

— Épen az fáj nekem, hogy frigyünkre vonatkozólag mitsem ígértél.

— Várd be hát nyugalommal, mig valamit ígérni fogok, azt azután meg is fogom tartani.

Szegény Miska már erre mit sem tudott válaszolni.

Folytatta a tánczot, de kedv nélkül.

Mikor a táncznak vége lett, hallgatagon kísérté Helént szállására.

(Vége köv.)

Az első nyomda Magyarországon.

(Vége.)

Az első magyarországi nyomdának tehát csak rövid élte lehetett; a megszűnés okát némelyek Hess halálában keresik. De ez a vélemény szintén nem állhat, mert azon esetben külföldön dolgozó magyar nyomdászt könnyen kaphattak volna a műhely vezetésére. Valószínűbb tehát, hogy a műhelyt valami elemi csapás pusztította el,¹⁾ a nyomda romjainak pedig nem akadt új pátronusa, holott e nélkül a befektetett tőke elvesztésétől tartva, egészen új műhelyt senki sem mert fölállítani, annálkevésbé, miután nem állhatta volna ki a versenyt Velenczével, mely ekkor a nyomtatásban a legtöbb város fölött jeleskedett, s egyáltalán nem a külfölddel, az ott már teljesebben berendezett nyomdák ellenében.

Nyomatott-e Hess intézetében magyar könyv? bizonytalan, mert a háborus idők viharai közt az onnan kikerült egyéb nyomtatványok is annyira elvesztek, hogy néhány krónikán kívül egyebet nem birunk fölmutatni. Annyi nagyon valószínű, hogy Leonardí Aretino fordítását az ő sajtója állította ki ily czimmel: „Leonardi aretini in opusculum magni Basilii de legendis Poetis Praefatio incipit feliciter;“ s kolophonja így szól: „Dic finis libelli Basilii est. per A.(ndream) H.(ess) Budae 15 levél, s a tizenötödik oldalon „apologia Socratis incipit“ kis 4-ed rét 5 lev., és „Julii Caesaris Oratio Vesontione ad milites habita cum praefat. Andreae Brentii Patavini“ 4 r. 10 lev., melyeket a Basilii libelluséhoz tökéletesen hasonló nyomdai készület vall Hess Andrásénak.²⁾ Az évszám e munkán nincs kitéve. Ezen és egyéb kisebb munkákon kívül Hessnél tudtunkkal csak egyetlenegy nagyobb mű készült el.

Hazai sajtónk első vaskosabb terméke, a latin nyelven írott ugynevezett budai krónika, mely kétségkívül legritkább könyveink egyike, pergamentet megközelítő vastagságu, ritka finom és erős fehér papírra, az olasz írás módját követő szép tiszta, aranyozott, kerrek latin betűkkel van nyomva, nem pedig az akkoriban általánosabb divatú goth betűkkel, a melyenekkel különben Hess András nyomdája nem is rendelkezett.

A zsenge mű, melynek összeállítója ismeretlen³⁾ „Chronicon Budense“ név alatt van följegyezve irodalomtörténeteinkben, valóságos czime azonban: „Antiqua Chronica Hungarorum,“ mely a kolophon tanúsága szerint: „Finita Budae Anno Domini MCCCCLXXIII. in vigilia Penthecostes: per Andrea Hess;“ vagyis az 1473-ik év pünkösöd előestéjén (junius 5-én) jelent meg.

¹⁾ Dr. Ballagi Aladár: A magyar nyomdászat történelmi fejlődése 1472—1877-ig, 22-ik lap.

²⁾ Toldy Ferencz: A magyar nemzeti irod. története 1851 II-ik könyv, 3-ik füz. 31 lap. — Tudományos Gyűjtemény 1833. 3-ik könyv 123 lap.

³⁾ Némelyek ugyan Thuróczyt vallják szerzőjének.

E könyvre vonatkozólag Metz Frigyes⁴⁾ ezeket írja: „Im Jahre 1473. druckte Andreas Hess, von König Mathias aus Italien berufen, zu Ofen eine lateinische Kronik der Ungarischen Nation.“

A 67 levélre terjedő kis ivrétű könyv Geréb Lászlónak, Mátyás király titoknokának s az irodalom hőkeblű pártfogójának van ajánlva s előszavában ily szakakat intéz hozzá Hess, a könyvnek egyuttal kiadója: „Ad inelytum Hungariae Regnum tua gratia accersitus suscepi laborem ingentem, dierum plenum, imprimendi videlicet Cronicum panoniae opus... Tude me optime meritus es: et sine te susceptus labor neque iniri, neque expleri potuisset.“

A mű kezdete is ajánlat: „Ad venerandum düm Ladislau prepositu ecclesie buden: prothonotarium apostolicu: necnon niceanceulariu serenissimi regis Mathie a cronica hugarorum Andree prefatio,“ mely után „Incipit prima pars cronice de origine hugarorum.“

Tartalmára nézve a könyv a Thuróczy-féle krónikával legnagyobb részben megegyező két részre oszlik, tárgyalván a magyar történetet a hunnok mesés eredetétől kezdve Mátyás király koronázatásáig.

Beosztását illetőleg az eleje Kézaiból, a hunok és magyarok története pedig egész I-ső Endréig, a bécsi képes krónikából, vagy a kettővel közös forrásból van kiírva; ennek első részében az író a hunnok mesés eredetét adja elő, kiket a Noé bárkájából eredetteknek állítván, Jáfettól, Nimródtól, Hunyor és Magor faitól származtat és lejő egész Attila idejéig; második része pedig a magyaroknak Pannoniába történt bejöveteletől kezdődik, előadván a vezérek és a három első király történetét Álmos első fejedelemtől I-ső Endre királyig. Innen szent Lászlóig az utóbbival rokon, de sok helytt rövidített szöveggel bír; Kálmántól II-ik Géza haláláig ettől majdnem független, bár nálánál sokkal soványabb a szöveg; ezentul ismét a képes krónikával egyezik, majd János küküllei esperes Lajos krónikáját veszi fel⁵⁾ s Máriától Mátyásig pár lapon futja át e nevezetes század dolgait.

E munka kiadásából maig kilencz példány ismeretes: u. m. a bécsi udvari könyvtárban, a prágai- és lipcei egyetem birtokában, Rossi Miklós római könyvtárában, Czartorisky László halicsi magángyűjteményében, a müncheni királyi könyvtárban, nálunk a pécsi püspöki- és a nemzeti muzeumi könyvtárban; ez utóbbi helyen Jankovich Miklós gyűjteményéből és szintén ott főherczeg Jézsef nádor által a Hildebrand gyűjteményből vásárolva. Külföldön tehát mindenütt egy-egy, nálunk pedig három példányban.

Sólyom Jenő.

⁴⁾ Geschichte des Buchhandels und Buchdruckerkunst Darmstadt, 1836. 255 st.

⁵⁾ Küküllei János (Joannes de Kikulew,) az erdélyi egyházban az esztergomi érseknek lelkiekben helyettesse és Nagy Lajos király titoknoka volt; Korának történetét az 1342-ik éven kezdve egész Zsigmond és Mária királyok idejéig írta meg. V. o.: Wallaszky Pál: Conspectus Reipublicae Litterariae in Hungaria ab initiis regni ad nostra usque tempora, Budae 1808. pag. 101.

Fényes tavasz...

ényes tavasz, napsugáros —

Ugy éled a lelkem tőle,
Itt hagyom e zajgó várost,
Kimegyek a zöld erdőbe;
Zöld erdőben én oly boldog vagyok,
Ott születnek lelkemben a dalok.

Mig felettem tél borongott,
Oly bús voltam, olyan levert:
Nem láthattam üde lombot,
Csupán néhány száraz levelt,
Melyek még az őszből maradának,
Játékául vad tél viharának.

Szegény száraz leveleket
Hányszor, hányszor elnéztem én;
Gondolám, hogy pályám felett
Ugy hervadott el a remény.
S alig birtam multam fájdalomival...
És lelkemben nem zendült semmi dal.

De most ismét vidám vagyok,
Mint a jégtől oldott patak,
Mert rám ismét tavasz ragyog,
Mert mint hajdan, virág fakad;
Bús érzésem a lezugott télnek
Viharával messze eltűnének.

Üdvözöllek zöld rengeteg,
Oh! fogadj be rejtett pagony,
Fáid alatt oly rég beteg
Szívemet meggyógyíthatom;
Fáid alatt én oly boldog vagyok,
Itt születnek lelkemben a dalok!

Igmándi József.

A pénzről.

— Levél —

Már a mint a legkezdetlegesebb ember észreveszi azt, hogy vannak olyan tárgyak, melyeket mindenki használhat, melyeknek tehát mindenkire nézve értékük van, nagyon természetes, hogy mindenekelőtt ezeket a javakat gyűjti össze, hogy a szükség bekövetkeztén, azonnal becserélhesse ezen általánosan használt javakat, — tegyük föl pl. fegyvereket, — a neki szükséges javakkal, — tegyük föl ruhákkal, azután az emberek megszokják az örökös cserében, hogy ezen általánosan használt javakkal mérjék meg a többi javak értékét. Így pl. egy nyilvessző megér két korsót, egy kard megér három lovat. És ez lassan szokássá válik.

Csak hogy a kezdetleges társadalomban nem

a fegyverek képezik ezen általános cserére szánt javakat, — mert hiszen azokat mindenki elkészítheti magának, — hanem ezen megszokott jószág a nemesérez, az arany és ezüst. Ezt nem mindenki készítheti el, de mindenki használhatja; a férfiak fegyverzetükre diszül, a nők ékszerül stb. mert ez már régi szokás. A barbarok fegyverein s temetőhelyein, — a mint a régészek bizonyítják, — tömérdek arany és ezüst tárgy lelhető. Arany és ezüst ezenfölül ritka jószág s ez még fokozza becsét; nem is rozsdásodik és ezernyi más jeles tulajdonsága van. Elég annyi, hogy az emberek, — látva, miszerint a nemes érez kapós jószág. — iparkodnak azt gyűjteni s kezdik a tárgyak, a javak értékét az arany vagy ezüst mennyisége szerint becsülni, s minthogy ezen érzeket mindenki szívesen fogadja, azok csakhamar általánosan elfogadott csereeszközzé válnak. Azt mondják, egy ló megér egy mogyoró nagyságu arany darabot, egy ház egy diónyit, és így tovább.

E ponton érkezik a társadalom az ezer nehézségekkel összekötöt lassu cserélés korából a pénz korszakába.

De hogyan beszélék én pénzről? Hiszen az arany és ezüst még mindig csak olyan jószág, mint a többi; darab vagy sulyszámra megy és akinek nem kell, nincs rá szüksége, nem is ad érte egy szegecskét sem! — Bizonyára. Hanem a dolog úgy áll, hogy azt az érzet mindenki szívesen elcseréli mással, mert látja, hogy ő is bármikor bármit cserélhet rajta; nem kell félnie, hogy megromlik, — mint az én szarvasom, — és parányi helyen eltartható. A nagy gabona-, hús-, és edénykészlet helyett ime mindenik megelégedhetik egy kevés nemes érzettel, mert bármikor cserélhet rajta amit akar. Az arany és ezüst tehát épen olyan áru, mint más, de keresettebb, általánosabb.

És itt a nemes érez életfolyama új állapotba lép.

A folyton haladó emberi művelődés már suly szerént méri az aranyat és ezüstöt. Tudjuk a rómaiak történelméből hogy Brennus is suly szerént zsarolta ki a kapitolium váltság díját s a római pénzt „pondonak“ — fontnak, — nevezték. E név ma is rajta van az angolok „font sterlingjén.“ Ezen állapotban az érzet, mindig külön megmérték a forgalomban s a szerint adták oda a többi javakért. Ezen kívül minden egyes esetben azt is meg kellett vizsgálni, nem-e hamisították a kedvelt ne-

mes érzet idegen érzettel? Természetesen ez az eljárás végtelenül megnehezítette e forgalmat.

Mit tettek a kereskedők? — Megbízta egy nagy tekintélyü testületet, hogy hiteles mérlegeket állítson föl a piacon s ha valaki mérni vitt oda nemes érzet, azt neki csekély díjért megmérték s az érezre ráütötték a sulyt kiüntető bélyeget. Ez sem volt elég s még mindig könnyü volt az emberi haszonlesésnek csalást követni el, lereszelvén az érezdarab meg nem bélyegzett részéről egy bizonyos mennyiséget.

Ekkor tehát önkénytelenül is bekövetkezék, hogy a legtekintélyesebb testület az állam vonta magához a nemes érez sulyának és finomságának hitelesítési ügyét s ráütötte egy-egy darab érez két oldalára saját bélyegét s egyuttal megjelölte, hogy ez a darab nemes érez, mennyi sulylyal bír és mennyit ér.

Igy jött létre a mai pénz. Hosszu idők szüleménye s természetes folyománya és leghatalmasabb segédeszköze a forgalomnak. Az állam által megjelölt érezdarab, a mai pénzimár mindenfelé szívesen vett tárgy; mindenki elfogadja, nem kémleri és nem méri meg, mert tudja, hogy a mit az állam ráírt, az igaz. Régente rá volt nyomva az érezdarab sulya, ma már csak annak bizonyos egység szerint kifejezett értéke; pl. egy db. 1 frtos ezüst pénznek sulya nálunk egy fontnak 45-öd része, mert egy font ezüsből 45 darab oly pénzt vernek, amit mi 1 ezüst forintnak nevezünk. Ez az ugynevezett „törvényes pénz“ (valuta.)

Elmondtam ime asszonyom, miként lesz az egyszerű, általánosan használt érezdarabból a pénz, e bálvány a önzőknek s ez áldása a józan és munkás embereknek. Láthatja asszonyom mindezekből, hogy a pénzt nem valami csoda hozta létre. A pénz még ma is ugyanaz, mi régen volt; egy darab érez, egy olyan jószág, mint akármilyen más; de egy olyan jószág egyszersmind, melynek értéke általános, melyet mindenki elfogad, mivel tudja, hogy ha neki valamire szüksége lesz, hát azonnal megkapja érte azt a valamit. A pénz tehát egyszerű áru, mint akár a gabona, vagy más egyéb, de olyan áru, mely már a suly, finomság és érték dolgában szabályosan meg van jelölve s értéke fölött nem kell alkudozni.

Azután a pénz háta mögött áll az egész gazdasági világ. Ha pénzem van, van mindenem, van lelmi szerem, ruházatom, házam, kényelmi sze-

rem, szóval mindenem a gazdasági életben, mert a pénz az én kezemben egy olyan áru, melyért bármit, bármely pillanatban kész kicserélni javamra a társadalom. Ura lettem a pénz által a gazdasági világnak.

No természetesen, a kisebb forgalomban nincs szükség finom aranyra vagy ezüstre. Lesz tehát rézből is pénz, vagy rézzel erősen vegyített ezüsből. Ezek alkalmasak a kicsiny forgalomban. Ime az aprópénz, mely természeténél fogva épen olyan, mint a nemes ércpénz, csak értékben kisebb.

Azután elbeszélhetnék még sok mindenfélét. A pénznek nagy böleselete van. E csodálatos jószágban, — bármennyire dühöngjenek ellene világfájdalmas költőink, — évszázadok műveltsége és élete fekszik, nélküle nyomorultak volnánk, általa műveltek és nagyok vagyunk. Én nem gyűlölöm a pénzt, mert tudom milyen szerep jutott neki földi életünkben. De ki is gyűlölné?! — Mondhatnám vér az, — mely keringése által a társadalom testét táplálja.

Ismerjük és becsüljük meg a pénzt, mert aki nem becsüli, bizony-bizony saját méltóságát sem tudja megbecsülni.

Asszonyom, bocsásson meg. Levelem hosszabb lett mint gondoltam; pedig csak a pénz születését mondtam el önnek. — És még mennyi mondani valóm lenne! Szeretnék beszélni az arany és ezüst ékszerekről, az apró pénzről, a papiros pénzről és még sok másról. De félek. A tulfeszített türelem türelmetlenséggel szokott büntetni s a hosszú levél jutalma az olvasatlanság. — Majd máskor.

Én nagyra becsülöm önt asszonyom s becsülésemet nem is tudnám pénzben kifejezni. Kímélem tehát türelmét; de boldognak fogom magam érezni, ha nem bélyegez meg engem jó szive az „unalmasság“ bélyegével.

Fogadja kérem pénzben ki nem fejezhető nagybecsülésem egyszerű kinyilatkoztatását.

Dr. Kenedi Géza.

Giardinetto.

Budapest, ápril 8.

(B. A.) A kornevilli harangok elhangzottak, s most dobszó mellett Kolumbusz Kristóf fedezget fel Amerikákat. Szép dolog Kolumbusztól, hanem csak maradt volna Amerikában, s ne produkálna magát a népszínházban. A látványosságokat szívesen elengedjük a — színházból.

Föld! Föld!

Igy kiáltanak Kolumbusék.

S fölfedezik az új világot.

Pénzt! Pénzt!

Igy aggódik Rákosi, s megtölti a házat műprodukeciókkal. De ragyogó az a Kolumbusz Kristóf, de beillenék egy fényes — cirkusba!

*

Aztán mondja valaki, hogy nem vendégszerető a magyar. Nem, mert Kolumbuszt oly tüntetésekkel fogadjuk, hanem, mert Soldosné, a most ugyan távollévő, de az itthon is mindig vendéget oly örömmel tapsoljuk. A művész, ki tudvalevőleg szerződött tag, s egyszer mindenkorra vendég; ha föllép, a színlapok hirdetik, hogy Soldosné Lujza asszony, — mint vendég.

*

Minő kontraszt. Podmaniczky Frigyes báró az ibolya-áruú magyar regényíró és — Stefan Mendl, terézvárosi nagy augur. Mendl barátunk, emberséges magyar, lerchenfeldi kiadásban, hangadó, még pedig erős hangadó a — terézvárosi irányadó körben. Vezetékneve Stefan, (mert elül írja,) keresztnéve Mendl. A lapok korrekciója, hogy Mendl István, — inkkorrekció. — Választásoknál ő főkolompós és a házi urak természetes nemében, pottentát. S ő kegyelme lett az újra megalakult terézvárosi klub — alelnöke. Elnök a nemes báró. Podmaniczky és — Stefan Mendl.

*

Le Danube cím alatt egy grand journal français jelenik meg Bécsben. Nálunk is terjed és Budapesten on s'abonne: Weitzner Boulevard, Handelsgebäude. Az utaknak és utcáknak nálunk csak magyar neveik vannak, mint Bécsben német, Párisban francia. — De még megbocsátható a német fogalmazványban, ha németre fordítják — helytelenül az utcák magyar nevét, vagy francia fogalmazványban francziára az utcák magyar nevét. De hogy francia fogalmazványban az eredetiség kedvéért a magyar utca nevét németül írják, az épen oly komikus, mint az on s'abonne à Pest (!), — Handelsgebäude.

A veres Jula.

— Novella. —

Irta: Eckstein Ernő.

(Folytatás.)

„Olyas valami homályos ideám van róla,“ válaszolt Rudolf.

„Nos, Edith semmi esetre sem feledte el a dolgot s át fogod látni, hogy ez eset már magában elég arra nézve, hogy lehetetlenné tegyen a veiszenburgi házban.“

„Átkozottul igazad van! De mindegy: nem hagyom magamat úgy minden teketória nélkül megszalasztatni, mint valami lompos iskolapóros. A nehézség csak ingerli vállalkozó szellememet. Ember! (e szavaknál megragadta vállaimat és megrázott, hogy majd a lélekzetem állott el) — mondom neked, segitned kell rajtam, vagy felmondom a barátságot.“

„Örizkedni fogok attól, hogy valami bolondságra nyujtsak neked kezét...”

„De biztosítlak, — én... én őszintén és igazán szeretem ez angyalt, én... én mindjárt egy ódát rögtönözhetnék szép égszínkének szemekre...”

„Annál roszzabb.”

Az ablakhoz lépett és dobolni kezdett ujjaival a táblákon.

„Örök istenek! kiáltott egyszerre.... „Ott van ő! Oly igaz mint élek!... Ernő, esküszöm, az enyémnek kell lennie vagy elveszek! Nézd csak e kellemet, e gyönyörű, ragyogó nőiességet!”

Edith átellenben az erkély könyöklőjére támaszkodott, sötétzöld sataruhájában igazán kedves volt. A rózsaszínű belésű napernyő arcának varázsló árnyalatot kölcsönzött, melyet kalandos barátom azonnal dicsőüléssnek, szent fénynek s hasonló áradozásoknak keresztelt.

Most kinyílt az erkély ajtaja. Fiatal hölgy jelent meg porszürke ruhában a báró oldalán, karcsu és jó növésű, de, köztünk legyen mondva, nagyon csunya volt. A széles száj, az erős, épen nem nemes metszetű orr, az alacsony homlok és a vereses haj arcának nem igen rokonszenves kifejezést kölcsönöztek, melyet csak egy pár nagy sötét szem lángja enyhített némileg. Julie volt, Edith ifjabb nővére, — kit az akadémiai ifjuság respektellenesen „veres Julá“-nak nevezett el. Én régóta ismertem őt mint gondolkozó s művelt leányt, mindazáltal, külsejétől kevésbbé vonzatra, sohasem foglalkoztam vele behatóbban.

Rudolf, mialatt én a két hölgyet vizsgáltam, összes figyelmét a báróra látszott koncentrálni.

„A gonosz! a nyomorult!” kiáltott egyszeribe oly hangosan, hogy csaknem attól tartottam, hogy az utcza csöndjén át meghallhatják exclamtióit... „Micsoda joga van e rémképnek a legszeretettreméltóbb angyalra, ki valaha e föld levegőjét szitta? Megfojtanám, szétmarchangolnám, agyonszoritnám!”

Öklét rázta különös gyűlöletének áldozatja felé, mint a megkínzott rabszolga az őt korbácsoló felügyelő felé. Vonásai oly izgatottság bélyegét viselték, mely sokkal erősebb volt, hogy sem mesterkéltséget lehetett volna Szerencsére eltakartak a gardinák. Nem vettek észre minket.

„Az égére!” mondám, mialatt visszaléptem az ablaktól, — „hisz te mint valami eszelős dühöngesz. Nyúltál volna hozzá annak idejében, hogysen a szép római nőknek fejét megzavartad volna, most te lennél a beatus possidens és a szegény báró megcsalódott volna reményében. Amint a dolog áll, bele kell nyugodnod a kikerülhetetlenbe és boldogságod elrablójának akarva, nem akarva megbocsátanod.”

„Ugy, azt gondold?” válaszolt nevetve Rudolf. „Nos, látom, hosszas évi ismeretségünk daczára még egy kis halvány ideád sincs a bennem rejlő energiáról. Amit egyszer föl tettem magamban, azt keresztül kell vinnem, ha mindjárt a földgolyó is darabokra válnék tőle. Nem, nézd csak, nézd csak, mily gyönyörrel hajol ki az angyal a könyöklőn! Ez a kecs, ez az isteni kellem.

Amint egy isten van az égben, elfoglalom a legszentebbet, ha az ut mindjárt a poklon át vezetne is!”

Semmitsem válaszoltam. Néma elragadtatásban állott ő s égő tekintetekkel nyelte el a bájos képet.

„Segíts rajtam most az egyszer a dolog megfontolásában,” mondá kis szünet után. „Te ugy látszik, még mindig tréfának tartod szándékaimat.”

„Remélem, hogy holnap reggelig némileg kiábrándulsz belőle.”

Megvetőleg nevetett.

„Reméled, philister?” tette-hozzá lassan. „Igen, igen, ilyenek vagytok ti közönséges emberek. Mindig józanok, mindig erkölcsösek, mindig filosofusok. Verjen meg az isten, ha érdemesek vagytok egy puska-lövésre!”

„Te nagyon udvarias vagy.”

„Én nyílt, becsületes természetű vagyok! Még egyszer, akarsz-e rajtam segíteni?”

„Hiábavaló fáradság volna,” válaszoltam vállat vonva. „Absolute egy eszközt sem tudok, mely azonnal gyanut nem gerjesztene.”

„Egyet sem? Gondolkozzál! Ismétlem neked, hogy semmiféle áldozattól sem riadok vissza.

„Valamennyi áldozatkészséged itt hiábavaló marad. A korlátok, melyek Edithtől elválasztanak, áthághatatlanok.”

Öklével homlokára ütött.

„Hogy semmitem jut eszembe!” mormolta tompán magában. „Látod, veled semmitsem lehet kezdeni.”

Nevetnem kellett.

(Folyt. köv.)

O S T O R K Á K.

Csalomjaitól. *)

1.

S z e b b l á n c z.

Test svér a „testvér“ legyen, és az is. Én veled Olga Szivlélek vágnám lenni, örökre rokon.

2.

V i r u l ó á l l a p o t

Rágalom az, hogy nincs viruló helyzetben I s z á k i; Mert o r r a, s házán a f ö d e l i m e v i r i t.

3.

B u n k o k r a t a

A b u n k ó j o g a é r t h a r c z o l B u n k ó c z y h a l á l i g ;
Nem esoda, ő is ezen roszt tűzű koresfa rügye.

4.

S z i v - c s ö d

Lányka, ha érzelmeid a hánynak, ígérve lekötted,
Annyian állnának követelőkül elő;
Kétségen kívül csődöt szenvedne adós szüd,
S nyertes lenne, ki nem kebleze mit se reád.

*) Szemelvények a szerző összegyűjtött régibb és újabb epigrammáiból.

Kis városom.

(Nyiri tárcza.)

Ott születtem én is. Az a jó sárga homok, mely özőnként dül határról határra, az a fehér nyirfa, melynek levével csalja meg magát a Nyir jámbor fia, azok az eltűnő s ismét felbukkanó szikes vadvizek mindmind szépségei annak a tájnak, hol először hallatám hangomnak teyre sovárgó akkordjait. Nem csoda hát, ha engem lelkesítenek.

Oly jól esik döcözni a fakó szekéren, keresztül az áldott nyiri határon; dicsérni azt a jó puha utat, melyet nem bántott soha a felföld durva köve, s csak mostanában ölegeti itt-ott a közmunkából dédelgő utcsinálás lassu mestersége. A zöld fű közt csillámló rétnék gyöngyei bámulatos s felséges színek változatába olvadnak a bucsuzó nap édes ajakától, s a szem örömmel üdvözlí azt az egy-egy jegenyét, mely vékony sudarával kiáltó szóként meredez az ekével összeháziasított talaj láthatárán belül. Egyszerű látvány, mégis oly lelkesítő! Mert végig rezeg az emlékezet hálás hurjain, s felidézi emlékét azoknak a boldog napoknak, midőn még ide jártunk a tóba fürödni, oda a gyepre lapdázni, s harcolni török és muszkával abba a jó Poros Ladányba, hol nyakig ért a homok s égig az öröm.

Hát még midőn a kertek közé döcög az apró macska-szenháromság (vulgo: három paripa,) s a „czédula-ház“ jelzi jelenlétét annak a szerény kis városnak, mely valaha, Rákóczy-korában stratégiai fontosságú vár, a közel multban egy hatalmas vármegyének nyüzsgő központja volt, s ma egy csendes helyiség, hol majdnem esemény, ha egy idegen szem kandikál be a sok helyen még ezután készülendő kerítésen át.

Persze azok a házak, azok az emberek mind ismerősök. Itt István bácsi, itt Mihály bácsi lakik, itt a Marcsi gyerek nagyanyja, kinek olyan rettenetes tubákos-piksise volt. Lehet, hogy azóta István bácsi is, Mihály bácsi is, aztán a Marcsi gyerek nagyanyja is a Tuba fa árnyékában szívja a monopolizált „tobák“-ot, de hát az ember úgy képzei azt, mintha 13 év nem is repült volna el, mintha ma is 1865-öt írának, midőn először repített Debreczenbe a „T ü n d é r“ és a „S z i l a j“, hogy szilaj igyekezettel vándoroljak be a tudományok t ü n d é r o r s z á g á b a.

Bizony sok minden történt azóta. De hát kinek jutna az eszébe most! Hiszen alig ér rá az ember köszöngetni. A sok „urambátyám“, „asszonynéném“ mind megbámulja az embert, mintha Hottentottából került volna elé. Legelőször a szomszéd csodálkozik a bajusz növekedésének gyorsaságán, mintha annak a bajusznak volna egyéb teendője; aztán bíró uram, meg kurator

uram sem hagyhatja említés nélkül, hogy „jaj, de megnőtt“, pedig hát bíró uram sétapalczája épen 1 hüvelykkel nagyobb, mint az, aki „jaj, de megnőtt.“ — „Hanem azért inni kell annak az örömeire egy „quaterkát.“ Aki aztán be van avatva az ilyen szabolcsi quaterkák mystikus titkaiba, az tudja már, hogy miként néz ki az a szerény, piczike kis quaterka! Hor-dócska az.

Fájdalom, így van. Nem hiszem, hogy a „dinomdánom“ nyomai annyira látszanának akármelyik megyén, mint az én Szabolcsomon. A sok tönkrejutott földes ur, a sok berozsdásodott fényes név, a sok rozzant s bedüledezett ócska „kuria“, mely egyedüli foszlányát képezi annak a rengeteg vagyonnak, melyet most hol egyik, hol másik „schöner Mayer“ ekéi szántanak. Ki ne emlékeznék még arra a gazdag milliomosra, ki a Boka Károly hegedűje mellett szórta el óriási vagyónát, s utóljára a Bach dicsőséges korszakában adóssági fogságot ült 400 hitvány florénusért? Arról a másik nábóbról is beszél a fáma, ki halálakor zálogban hagyá kamarási jelvényét az aranykulcsot is! De ki tudná elszámolni: hányan voltak, ki volt nagyobb?! Beszélnek a jelek, gazdag ősnemes családok szomorú kridái!

El-el panaszkodik az ilyesmikről az ember, ha úgy szolidabb társaságban megunja a „kártyát“, s a szolyvai vízzel ihatási képességüvé devalvált nyiri vinkó mellett eleget szidta már a kormányt, a nagy adót, a rossz esztendőket. — Mert ez itt napi érdekü. Ezt hallja az ember a kaszinóban, a sétatéren, hol naponként megjelennek azok az ismerős arcok, ugyanazon egyéniségek, kik oda jártak tegnap, tegnapelőtt, egy év előtt husz esztendő óta. — Mert hát itt nem széled el az ember. Összetart. Kaszinó egy, sétatér egy, fürdőhelyiség egy, vendéglő egy. Minden egy. Nincs hol eloszlni. Ép azért az összetartás erős, a társasági élet kedves s egyszerűségben vonzóbb, mint nagy városom, hol még a rokonokat is elválasztja egymástól a tömeg, melyben egymásnak idegen arcok keresztezik egymást.

Egy nyiri kis város, mint általában minden kis város, hol nem erős az ipar és kereskedelmi osztály, nagyon hasonlít egy faluhoz. Földet mivel, el van foglalva. Alig van ember, kinek ne volna gazdálkodása. Szőlőmunka, szántás-vetés, főképp így tavasszal a legfontosabb teendők, melyek elvonják a gazdát a malom alól, a karámból, a sétatérből, mely csak is este kezd élnékülni.

Este, mikor a napi munka, az élet prózája pihen. Feljönnek a ragyogó csillagok, s ábrándos fényt vet a méla hold. A költői élet kezdete. A padokon ott ül az öregebb generatio, míg az utakon kardját csörteti a

helyben „fekvő“ honvéd század néhány tisztje, alig van egyébb multságuk, mint utána nézni az elsurranó leánykák szerény csapatának, kik nem csak számra de minőségre nézve is szerények. Sugdosnak. Ugyan hol is tanulnának szegények fesztelenséget? Azon egyetlen bálban, melyet nagy kinnal rendezett a télen az „élelmes fiatal-ság,“ vagy azon két három fiatal embertől, kiknek ördögi mesterséggel kell birniok, hogy egyik leányos házhoz többször ne menjenek mint a másikhoz, vagy a Rózscskához előzékenyebbek ne legyenek mint a Nellikéhez. Aki aztán nem vigyáz, annak jaj! s egy héten kétszer van a patikáriusnál, a jövő héten bizonyosan megkérdik tőle az orvos urnál:

— Igaz, hogy ön házasodik!

— Nem tudok róla semmit.

— Ugyan ne tagadja, hallottuk, hogy a Zsófikát veszi el.

Az ipsze persze megijed, s a másik héten hátat fordítva minden téglinek, ki sem buvik az ajtaján. Hanem egyszer mégis véletlenül találkozik a tiszteletes ur Boriskájával. Roland lovag volt, tudta mi a kötelessége, ő is tudja. Haza kíséri. Másnap az öreg tisztartóné megállítja az utcán egy szóra.

— Ej, ej, őcsém uram!

— Na, édes néném?

— Hát csak nem mondaná, ej, ej?

— Ugyan mi a motosát?

— Ni milyen ártatlan a kedves. Láttam. Ezen két szememmel láttam. Voltam is már gratulálni a Boriskának. Isten vele, maga nagy kópé.

A nagy kópének azután tűrni kell, hogy hadd házasítsák, míg dühbe jön, s csakugyan megházasodik. Persze se a patikárius ur Zsófikáját, se a tiszteletes ur Boriskáját nem veszi el, hanem — falura sandit. Akkor aztán kimondják rá a sententiát a legelső kávé-parlamentben, hogy: nevetlen!

Suhogó.

H I R E K

az irodalom, művészet és közművelődés teréről.

Erödi Dániel sopronyi főgymn. ny. r. tanár és lapunk munkatársa, ki szakavatott és szép tollú író, a napokban egy eredeti esthetikai munkával: „Buda halálának“ széptani tanulmányával gazdagította irodalmunkat. E műre egyelőre csak figyelmeztetjük olvasóinkat, későbben többet róla. Ára 80 kr. megszerezhető szerzőtől (Soprony) vagy Schwarz Károly sopronyi könyvkereskedőtől.

Városi Mihálynak „Köszöntő Költemények“ című könyve megjelent, mely 15 iven 203 köszöntőt s üdvözlőt tartalmaz. Ára 1 frt. Megrendelhető szerzőnél B. Lippán. Ezen sok humorral irt hézagpótló művecskét a szép gratulációkat kedvelőknek melegen ajánljuk.

Magyar lexicon, ismeretek tárháza című munka indult meg Somogyi Ede szerkesztése alatt Rautman

Frigyes kiadásában Budapesten. Az egész munka 50 füzetre van tervezve, egy-egy füzet ára 30 kr. Bizony kár, hogy ama nagy encyclopaedicus mozgalom megszűnt és ama tudós férfiakból állott szerkesztő bizottság, mintegy ad graecas calendas odázta az ugy szólván óránként érezhető hiánykielégítését! Ime most megelőzetett!

Nyugaton és keleten

Goresakoff beteg. Ignatieff a san-stefanoi szerződés alkotója épen ezen szerzőségénél fogva lehetlenné tette magát Európa előtt. És így Sándor czár kénytelen volt a maga abszolút hatalmu kezeibe venni a keleti kérdés ágas-bogas tövisbotját. Hogy azonban mégis legyen valaki, a ki az angol lappangó parázsból kikapargassa a békének félig összeégett gesztenyéit, a czár az orosz-angol alkudozásban szerepvivőül Schuwaloff grófot, a londoni muszka nagykövetet jelölte ki. Schuwaloff tehát a londoni cabinet ultimatumát, vagyis azon változhatlan elhatározásait, melyek az angolok sinequanon békeföltételeit képezik vitte el urának Szt.-Pétervárra, melyek között, mint mondják még mindég első helyen szerepel azon ominosus angol követelmény, miszerént Oroszország terjeszse be a congressusnak a san-stefanoi szerződést egész terjedelmében.

Oroszország végre is kénytelen lesz e követelménynek eleget tenni, mert hadi költségre szert tenni nem képes és a Balkén félszigeten a mohamedán lázadás is egyre terjed. De meg Sumla, Várna és Batum is török kézen van még. Igy fogta meg magát a medve saját vermében!

Andrássy gróf is szándékozik legközelebb a 60 milliónyi hitelt földöztetni, mert az erdélyi főhadparancsnok Ringelsheim altábornagy már az erdélyi határok katonai erősítését mulaszthatlannak jelzette.

K Ü L F Ö L D.

— **A király ő fsge** vadász kirándulást tett Neubergrbe. — **A Rákóczy-induló** a párisi világtárlaton ismét nagy tetszésnek örvend. — **Konstantinápoly** körül a törökök 90,000-nyi teljesen szervezett védelmi hadsereget állítottak föl. — **A német császár** Ems fürdő használata előtt fővárosában és Babelsbergben fog tartózkodni. — **Bismarck** neuralgiai szenvedései növekedtek. — **Az olasz igazságügyminiszter** megígérte, hogy a halálbüntetés eltörlése végett törvényjavaslatot fog benyújtani.

FŐVÁROSI HIREK.

— **Trefort** miniszter a Szt. Ist. nap általános egyházi megünneplésére vonatkozó rendeletét visszavonta, azonban ez ünnepnek nemzetivé tételéről a törvényhozás útján fog gondoskodni. — **A minisztertanács** az állami hivatalnokok részére 2—3 havi fizetési előleg engedményezésének módozatait megállapította — **A lövész-egylet** a Rákoson vesz telket és épít uj löveldét.

BÁJI PATAY ISTVÁN.

Akad-e közöttünk, magyarok között, csak egyetlen egy is, ki hazáját lelke mélyéből nem szeretné, érte mindenét, ha kell életét is készörömet föl nem áldozná?!

Hiszen e két fogalom: magyar és hazaszeretet, ugy egybeforrott már, mint test és lélek, mely egymást élteti.

Oh igen! bizonyára minden magyar honfi imádjá hazáját és ohajtja annak üdvét előmozdítani, mint saját boldogságát, — de önmeggyőződése, saját módja szerént!

A férfiúi tárgyilagosan higgadt meggondoltság törvényesen jogosult egyszülött fia: az elv, a meggyőződés!

És eltekintve ezen elv és meggyőződés helyességétől, — ha annak végezzélja szent, — ugy az igazolva van, tiszteletreméltó és kétségtelen létjoggal bír! A saját elv, a saját meggyőződés melletti tántoríthatlan hűség és megmaradás teszi a valódi férfiúi jellemet.

Ezt a jellemet dicsóiti meg Horác és ezt az elv-hűséget még a késő utókor is emlegeti!

Az elhunyt Patay Istvánban ily jellemkolosszus, ily horácziusi férfiú dőlt ki sorainkból!

A lángoló hazaszeretet volt éltető eleme és az önzetlenül tiszta meggyőződés vezérszövétnéke!

És e két láng öröktüzként fog égni sirja fölött — és örökfényt vet nemes emlékére!

* * *

Báji Patay István született 1807. május 19-én a szaboles megyei Nyír-Madán gazdag és ősnemes szüléktől. Sárospatakon végezte gymnasiumi és a bécsi Theresianumban katonai tanulmányait, honnan mint csász. huszárhadnagy lépett a hadseregbe. Az 1832-ik évben azonban a polgári életpályára lépett, előbb Abaujban, a 30-as évek végén pedig Szabolesban telepedvén meg. Első neje 1846-ban halt el. A magyar szabadságharcz kitörvén, a honvédhadsereg 10-dik zászlóaljához mint közlegény lépett be. Tíz nap mulva István főhg nádor őrnagygyá nevezte ki. Eleinte Perczel hadseregében működött, később a szaboles megyei 48. sz. zászlóalj parancsnokává tétetett és az ország fővárosának magyar kézre kerültével ott térparancsnokká lön. Később Komáromba, majd az aldunai hadsereghez került osztályparancsnokul, végre pedig ezredesi ranggal az elesett Gál hadtestének parancsnokává neveztetett ki. A szabadságharcz után 2 évig bujdosolt. Másodszer 1851-ben nősült, elvevén Kállay Teréz, özv. Kállay Boldizsárné urhölgyet, kivel élte végórájáig a legnemesb szerető frigyben élt együtt.

Patay István 1860-ban Szabolesból városunkba költöztvén, 1861-ben, 1865-ben és 1869-ben, tehát 3 ízben volt egyik kerületének országos képviselője, 1872-ben pedig a hajdu-szoboszlói kerületé.

Patay István eleinte a gr. Teleky László vezérelte határozati párt tagja volt, később a függetlenségi párthoz csatlakozott, melynek véglehetőleg hive és Debreczenben éltető lelke maradt.

Az 1867-ki koronázást ellenezett 7 orszgy. képviselő egyike ő volt.

Patay István hosszas betegség után f. é. május 5-én hunyt el. Temetésén pártkülönbség nélkül siratta őt Debreczen. A gyászszertartáson Miskolczy főispán és Simonffy Imre polgármester, a hadsereg és honvédség tisztei, testületek és mintegy 10—12 ezer ember volt jelen. A nagytemplomban a nagy honfi fölött Révész Imre mondott gyászbeszédet. A sirnál b. Orbán Balázs bucsuztatá el. Béke hamvaira! Áldás emlékezetére!

W. G.

HELYI TÁROGATÓ.

— **Eljegyzés.** Dr. Marki Sándor aradi áll. reál-tanodai tanár, cs. k. tart. hadnagy és lapunk kedves munkatársa f. hó 5-én jegyezte el Aradon Spilka Juliska kisasszonyt, Spilka László m. k. főmérnök szép és művelt leányát. Sok szerencsét és tartós boldogságot kívánunk derék munkatársunk e szívbeli vállalatához és velünk együtt szívből üdvözlük őt és kedves aráját debreczeni tisztelői és ismerősei is!

— **A nagyerdei gőz- és kádfürdők** ujonnan czélszerűen átalakítva és kényelmesen berendezve a közhasználatnak átadattak. A fölséges tiszta erdei víz és levegő az ottani fürdőzést igen kellemessé és hatályossá teszik. — A péntek kivételével, mely a hölgyek napja, a fürdő az urak rendelkezésére áll. A fürdővel szomszédos vendéglői helyiségekben izletes ételek és kitünő italok kaphatók. Társaskocsik a „Biká”-tól folyton közlekednek.

— **Gyászhir.** Városunk volt kapitánya és mindvégig derék polgára Aszalai Kecskés János, k. és v. ügyvéd május 9-én hajnalban agyszélhűdés következtében elhunyt. Temetése máj. 12-én lesz. Béke hamvaira!

— **Elöléptetés** Szántay Adolf városunk szülötte, tenkei aljárásbíró kineveztetett váczai királyi járásbíróvá. Gratulálunk.

A kath. gymn. ifjuság nagyerdei majálisára szétküldött meghívók a táncmulatságon leendő díjtalan részvetelre jogosítanak. A társas ebédre különjegyek személyenkint 1 frt. 60 krért a k. gymn. épületben válthatók.

— **Vince Lajos** a Guszman Róbert által a polgármester ur házában birt helyiségeket kibérelte és azokat teljesen átalakítván, ugyanott kényelmes és elegans kávéházat rendezett be. Van olvasó terem, mindenféle nyelven megjelenő hirlapokkal ellátva. A legjobb kávé, reggeli és fekete, továbbá izletes hidegtelek, hamisítatlan zamatos borok pecsételt üvegekben, előzékeny és pontos kiszolgálás és jutányos áron a t. közönség rendelkezésére állanak. A díszes új helyiségek vasárnap a z. f. h. 12-én nyitattak meg és a megnyitás napján Oláh Józsi és Hamza Miska egyesült zenekara fog működni. Reméljük, hogy e helyiségeket ezentul is oly nagyszámu, szép közönség fogja látogatni, mint az Guszman bérleti ideje alatt volt tapasztalható.

TARTALOM: 1. A debreczeni és vidéki irodalmi, művészeti és közművelődési kör ügye. Egy jelen volt. 2. Adieu! (költ.) Rudnyánszky Gyula. 3. Szennyfolt nélkül. (beszély) L u k a Gusztáv. 4. Az első nyomda Magyarországon. S ó l y o m Jenő. 5. Fényes tavasz... (költ.) I g m á n d i József. 6. A pénzről. (levél.) Dr. K e n e d i Géza. 7. Giardinetto. (B. A.) 8. A veres Jula. (novella) E c k s t e i n Ernő. ford. Aradi J. 9. Ostorkák. C s a l o m j a i. 10. Tárca: Kis város. S u h o g ó. 11. Hírek az irodalom, művészeti és közművelődés teréről. 12. Nyugaton és keleten. 13. Külföld. 14. Fővárosi hírek. 15. † Patay István. (W.) 16. Helyi tároгатó.

BORITÉK: Heti naptár. Sakktalány. Számrejtvény. Betű talányok. Helyesen megfejtők nevei. Szerkesztői üzenet. Vegyes. Kiadói üzenet. Hirdetések.

Laptulajdonosok: Gróf CSÁKY ALFONS és DENGJI JÁNOS.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ:

Gróf CSÁKY ALFONS.

Megjelen minden pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	6	frt.
Fél évre	3	frt.
Negyed évre	1	frt. 50 kr.

A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz küldendők.

Szerkesztői iroda és kiadó-hivatal: Varga-utcza 2256.

Hirdetéseket lapunk számára elfogad HAASENSTEIN és VOGLER hirdetési irodája Budapesten és Bécsben, valamint GOLDBERGER V. Budapesten és kiadóhivatalunk.

DEBRECZEN,

NYOMATOTT A VÁROS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1878.

HETI NAPTÁR.

Május.

Havi és heti nap	Katholikus naptár	Protestáns naptár	Görög-országi naptár	Izraeliták naptára	NAP		HOLD	
					kel. o. p.	nyug. o. p.	kel. o. p.	nyug. o. p.
11 Szomb.	Beatrix, Mamert	Berczi Asp.	29 9 vértanu	8 Sab. 3 per.	4 30	7 24	este 1	43
12 Vasár.	F 3 Sz. József olt.	F 3 Jubilate	30 A 2 Jakab	9 Salamon	4 29	7 25	2 29	2 2
13 Hétfő	Szervác püsp.	Mucius	1 Május	10 Sámson	4 27	7 26	3 51	2 20
14 Kedd	Bonifác püspök	Bonifác	2 Nagy Athan.	11 Bójt. frszekr.	4 26	7 27	5 16	2 41
15 Szerda	Zsófia szűz	Izidor	3 Timotheus	12 Illés pr. eml.	4 25	7 29	6 41	3 4
16 Csütör.	Nep. sz. János	Nep. sz. János	4 Pelágia	13 Sámuel	4 23	7 31	8 43	3 33
17 Péntek.	Ubald püsp.	Ubald	5 Irene	14 Pessah semi	4 22	7 32	9 22	4 13

SAKKTALÁNY.

K. Jánostól.

	sé	sza	di			Ki	kem	Az	
Nem	vért,	tot	gért	Pin	em	én	te	li —	a dal
Lan	Mász	cső	né	ra	ér	Ked	ben	né	rem,
a	ki	gad,	kad	li	dus	be	nek	igy	se
	nak,	la	it,	s mi	é	dek	ve	aki,	
	Vagy	fa	vir	csón	Gon	béz	rem.	i	
nyek	he	nak,	do	cze	tok	nek	ha	ver	De
Vagy	be	ÉR	nye	rad	tüz	ben	it	gért	ha
vült	mé	fel	lé	la	re	Ir	lom	ké	se
	ben	ke	ze			lel	sé	ja	

SZÁMREJTVÉNY.

Nemes Ilonkától.

- 1, 2, 3, 5, 9, 6. Jóra való gyermek ezt nem követi az állaton.
- 6, 4, 3. Gőzkocsik e nélkül nem tudnának járni.
- 8, 7, 8, 9. Némely férfi szórakozása ez.
- 8, 9, 10. Hires apostol volt ez a Jézus tanítványai között.
- 1—10. Nagy hős volt ez, ki oly kiváló erővel birt.

Betű-talányok.

ség	ség
ség	ség
ség	ség

Ta. Ta.

Megfejtési határidő május 24-ke.

A „Déliab“ 17-ik számában közölt sakk-talány értelme a következő:

Oh mámorits est fűszeres bora,
 Altass el szellő édes mámara,
 Repüljön, mint lebomlott sziklató,
 Eldobva mankót, a részeg idő.
 S te ki játszol illatok felett,
 Ringass üledben tarka képzelet.
 Látom karját felém mint tárja szét,
 Érzem puha keblének melegét,
 Ajkairól azt az édes pára mézet,
 Maradj kedvesem, el ne tűnj igézet.
 Fáradt vagyok, vess te nyugvó ágyat,
 Itasd alvóra ezt a siró vágyat,
 Itasd alvóra, itasd virradóra,
 Soha ne fogyjon ez a boldog óra.

A számrejtvény pedig: „Peregnek a fákról az őszi levelek.“ Helyesen következő t. előfizetőink fejtették meg:

Győry Zsuzsika, Wagner Róza, Nemes Ilonka, Péchy László, Az első éves papnövendékek Ungvártt, Friedland Berta, Kaluschke Mihály, Kiszél István, Zivuska Ferenczné, Steiner Hermina, Markovits Benő, Nagy István, Kálnoki Matild, Tóth Katinka, Fenyves Aranka, Böhm Szerafin, Kövesdy Mariska, Weisz Nma, Hevessy Géza, Vass Flóra, Karász Jenő, Német Berta, Kőrösy Katalin, Herczeg Klára, Vörös Sándor, Lehoczky Biri, Kardos Ferike, Nánassy Erzsike, Hochstätter Irma.

A szerkesztő üzenetei.

Kérjük ama t. szerkesztőket, kiknek e számot megküldtük, nyilatkozzanak, hogy sziveskednek-e lapunk tartalmát időközönként fölemlíteni? mert csakis ez esetben léphetünk csereviszonyba.

Csalomjai B.-Gyarmat. A lapot elküldtük; a küldeményt köszönöm, folytatását várjuk.

H. F. Kalocsa. Mielőbb hozni fogjuk — a másoknak végét kérjük; az értekezlet eredményét e számban olvashatja — érdeklődését köszönjük, egyébiránt e tárgyban még magán levelet irunk.

„Egy ártatlan szerelem következménye.“ Rosz,
— nem lapunkba való.

W. A. Budapest. „Hajviselet“ legközelebb.

S. S. K. Szabadkán. Besoroztuk.

F. J. Budapesten. „Dal a gyűlöletről“ a legközelebbi számban hozzuk, — az eltévedt lapot küldjük. Az ismertetés el nem marad, — most nagyon el voltam foglalva.

P. J. Lőcsén. Utolsó küldeménye nem megy kárba.

E. I. L. Aradon. Mielőbb jönni fog, addig is egy költeményt kérek a közelebb ígért egyebek közt.

Pándy Helyben. Felhasználjuk.

M. k. 8-dik honvéd lovas ezred nótája a jövő számban lát napvilágot.

V. S. J. Veszprém. Fogadja kézzorításunkat és köszönetünket.

Dr. K. G. Budapest. Befejeztük, hasonlót várunk.

Dr. Sz. J. Budapesten. Levelére e napokban válaszolunk.

G. S. Helyben. Hasznavehetlen, a papirkosárba dobtuk.

B. J. L. „János bácsi“-t is a papirkosárba tettük el.

S. Sándor B.-pesten. „Margit“ mutatványát hoztuk, egyebet is várunk most.

Levelezés.

Kassa 1878. május 4.

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Eljött ismét az idő, hogy mint máskor, úgy most is írjak valamit az itt lefolyt eseményekről.

Midőn legutóbbi leveletem irtam, még a farsangban valánk s most már a nagybőjtöt is keresztül élve, a feltámadás nagy napja után vagyunk. A fák levetették a télies színt és a zöld színt vevék magokra; a nemrég fehérlő mező zöld szőnyeggel van bevonva; az árnyas bokrok alatt megszólalt már a fülemüle; egy szóval: a tavaszban vagyunk. Beköszöntött a kellemes május is, melyet igyekszik élvezni városunk közönsége. Az eddig elhagyott helyek mindinkább kezdenek népesülni s ezek közt különösen városunk disze: a Széchenyi-rét. Itt ugyanis bevégeztetvén már a kerti munkálatok, kellemes felüldülést szerezhet mindenki; és valóban oly czélszerűen van berendezve, hogy e tekintetben méltó elismerést érdemel városunk hatósága.

Most pedig áttérek a színházra. Itt volt Felekyné-Munkácsy Flóra. Oly annyira elragadta művészi játékával a közönséget, mely nem is volt fukar elismerésében azon művészetnek, melylyel ünnepeltünk bir, hogy azt leírni nem tudom. Minden megjelenésében művészetet áruult el. Ama egyszerűség és keresetlen kifejezés, ama rutin, ama otthonosság méltán felébresztette a közönségben: az elragadtatást! Megjelenésekor többször virágcsokrokkal üdvözölte a közönség a naphősnőt! És ilyenkor többször felébredt bennünk egy gondolat, mely azt sugalta: bár ama szellem, mely ünnepelt művésznőnkben honol, soha ki nem veszne nemzeti színművészetünkben és hogy e tekintetben versenyt futhassunk a többi nemzetekkel.

Legujabban Liptay Laura vidéki színésznő vendég szerepelt nálunk, Csinos hanggal és kellő otthonossággal bir, mely mutatja hogy nem egészen idegen a színpadon. A „Be-

tyár kendője“ című népszínműben elismerést aratott a közönség előtt.

Lászy már eltávozott körünkből N.-Váradra, azon öntudattal, hogy ő, mit tehetett azt megtette. Ő méltán megérdemelte az elismerést: ki nem riadt vissza a veszélyektől, hanem igyekezett mindenben és mindenkor élvezetessé tenni az előadásokat! Kísérje rögös pályáján továbbra is a törekvő szellem!

Már a társulat tagjai is nagyobbára eltávoztak szerződési helyekre. Jövő színidény alatt Geröfy lesz itt szintársulatával; majd meglátjuk milyen lesz és annak idejében erről is fogok becses lapjában valamit irogatni.

Erzsébet székesegyházunk javítása most már, midőn az idő kedvezőbb kétszeres erővel foly. Ha ezen munka be lesz fejezve mi azonban sok időt fog igénybe venni, régi fényében és díszében ismét elő fog állani. S ezt a nagyszerű templom meg is érdemli. Alapítása óta, mely V. István korára esik, több századokon által nem javíttatott. Jelenleg is az idő viszontagságai folytán olyan állapotba jutott, a melyben gyökeres javítást fog igényelni.

Más újdonsággal jelenleg nem szolgálhatok. Azon reményben zárom be leveletem, hogy nemsokára, ha valami akad ismét jelentkezni fogok.

Isten velünk.

R. L.

Vegyes.

(s) **Szer a rekedtség ellen.** Angliában történt hajdanában, hogy II-ik Károly király magához hivatta Abell Johnt, a híres tenoristát, hogy előtte énekeljen Abell azzal mentegeté magát, hogy rekedt. A király meghagyta, hogy mindazáltal jöjjön a királyi palotába. Az énekest bevezetik egy terembe, melyben senki sem volt. A terem közepén karszék áll s mivel Abellt soká várakozatták, leült a karszékbe. Alig hogy leült, a karszék gépezet segélyével felemelkedék a levegőbe, a terem karzatán pedig megjelent a király. A terembe hat medvét bocsátottak be. A király most kérdezte Abellt akar-e énekelni, mert különben leereszteti a széket a vadállatok közzé. Természetes, hogy akart! Énekelt és szebben, mint valaha. A szer draszticus volt, de hatott. — Nem rosz volna némely a „rekedtségre“ kedve szerént hajlandó tenoristánál vagy primadonnánál ma is alkalmazni!

(s) **A hus fogyasztás befolyása a mezei gazdaságra Angliában.** Blumenbach említi, hogy a természetbuvárok sokáig tanakodtak a felett, vajjon az ember fű-vagy husevő állat-e? s hozzá teszi, hogy biz az minden e v ő. De ha e jeles tudos az angolokat nézte volna, úgy őket bizonyosan a husevők közé sorolandotta, mert náluk régibb és újabb időkben mindég tulnyomó volt a hus élvezete.

Mennyi juhhus fogyhatott el e szigeten a 16-ik században, különösen kitűnik azon szerfeletti fontosságból is, melylyel Angliában a gyapjutermelés és kivitel már akkoron birt. S mily nagy volt a hus fogyasztás a 18-ik század elején, mutatják a legujabb angol statisztikusok egyikének eme szavai: „az angol nem szereti a

növényféléit, hanem csak a húst." Azóta mostanig a husfogyasztás legalább is azon arányban növekedhetett, a mint a népesség és keresetmód szaporodott; s épen a tetemes husfogyasztás következtében az állattenyésztés mindig nagyban üzetvén, ezáltal nem csak a nyert trágyamennyiség növekedett a gazdaságokban, hanem a váltó gazdaság bevitele és terjedése is szerfölött könnyítettett az angol földművelésnél, mely a 18-ik század vége felé lassanként kiszorítá — az egykor Angliában is uralkodott, három nyomásos gazdálkodást a szalmás növények közé lóherét vagy répát sorolni mindinkább közönségessé vált.

Ily eljárás mellett, sok takarmány és virágzó állattenyésztéssel bírván, a föld nem zsaroltatott ki a gabonafélék folyvást gazdagon termettek aránylag kisebb területeken. A tetemes husfogyasztásnál annál hatályosabb emeltyűje lón az angol mezei gazdaság gyarapodásának, minthogy ez országban csupán marha tenyésztésre alkalmas vidék kevés volt; továbbá a szesz főzés, még miután a mult században a szesz italok gyártása nagyon elterjed is, Angliában soha sem üzetett oly mértékben, hogy a hulladékokkal sok marhát lehetett volna hizlalni. A vágó marha, legalább a mult század közepe óta, csaknem kizárólag e célra termesztett takarmány növényekkel hizlaltatott.

Kiadói üzenet.

Felkérjük t. vidéki előfizetőinket, miszerint az, e negyedre hátralékban lévő előfizetési pénzeket mielőbb kiadó-hivatalunkhoz beküldeni sziveskedjenek.

Bródy K. N.-Károly. Mi egy-két hónapra előfizetést el nem fogadunk, csakis $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ és egész évre, — hogy ön csak 1 frtot küldött — s mi az egész $\frac{1}{4}$ évi számokat küldtük, azért történt, mert reméltük, hogy lesz annyi b..... hogy a hiányzó 50 krt. is megküldi, ahelyett, hogy mókázni bátorodik, — mit is ezennel kikérünk magunknak.

D. Zs. számtiszt Budapest. A hiányzó számokat postára tettük.

S. K. Marosvásárhely. Kivánsága teljesítve lett.

Scossa Pezső. Utnak indítottuk.

W. J. Budapest. Az ön részére is.

Sulyos szerencsétlenség

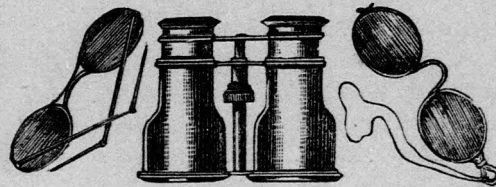
érte **Orlicé R.** mennyiségtani tanárt és irodalmárt, lakik Berlinben (előbb Wilhelmstr. 127) Stülerstrasse 8-ik sz. a. azonban munkássága **nem** szenvedett, hanem még mindig **nyereményt eredményező bärkire nézve is.** Csekély összeggel támogatván őt, jutalmam nem maradt el, mert általa **4845 frtnyi ternót** nyertem.

Bécs

Rückert M.

Szolgáljon ez elismerésemül a mennyiségtani tanár és irodalmár Orlicé Rezső ur részére.

(E bizonyítvány eredetie közjegyzőileg hitelesítve van.)

Szinházi látcsövek

a legfinomabb szintelenített 4—6—12 lencsével a legnagyobb választékban.

Szemüvegek

rövidlátók, távollátók, szembetegék és hályogtól műtét által megszabadítottak számára, valamint

Valódi hegyi kristály szemüvegek,

úgy minden a látszerészi szakba vágó cikkek a legjobb minőségben s a legutányszababb árak mellett kaphatók

FISCHER JAKAB

látyszerésznél Debreczenben, főpiacz 1713. sz.

☞ Megrendelések és javítások a legfontosabban eszközöletnek.

A legolcsóbb politikai hetilap

A „Nép Zászlója“

Szerkeszti: Mende Bódog.

Megjelen minden szombaton s úgy küldetik szét, hogy vasárnap már a legtávolabbi vidékeken is olvasható. — Ha fontosabb események történnek, rendkívüli számokat ad, s ezeket ingyen kapják az előfizetők. — Időnként képeket is közöl politikai, úgy mint más tartalmu cikkeihez.

Előfizetési ár negyedévre 50 kr.

A „Nép Zászlója“ kiadóhivatala
Budapest,

Egyetem-utsza Erzsébet szálloda.